

politikáját ismerteti, melynek iránya nem változott ennek utódja, De Monzie, alatt sem. Egyébként Franciaországban is — jegyzik meg a cikk befejező sorai — pénzügyi nehézségekbe ütköznek a nagyszabású pedagógiai reformok és a felépítés nagy gondolatai könnyen csak romantikus álmoknak tűnhetnek fel sokak előtt.

Végigmentünk ezennel a Zentralinstitut V. évkönyvén, mely a hasonló jellegű munkák közül bizonyára egyike a legtartalmasabbaknak.

Waldapfel János.

Europäische Unterrichtsreformen seit dem Weltkrieg. Bearbeitet im Reichsministerium des Innern. Quelle & Meyer. Leipzig, 1924. 96 l.

A németek mindent számon tartanak és mindent hasznukra fordítanak, aminek helyességéről meggyőződnek. Ez a kötet, melyet a birodalmi belügy-minisztérium állított össze, Francia-, Olasz-, Angol- és Oroszországnak háború utáni iskolareformjairól nyújt összefoglaló, világos tájékoztatást, nyilván azzal a céllal, hogy az e nagy nemzetek irodalmában és pedagógiai gyakorlatában legújabbán felmerült életrevaló, okos gondolatokat a német pedagógiai gyakorlat javára értékesítse. Bár a kötet elsősorban pusztán tények, adatok közlésére fordít gondot, nem mulaszthatja el azt sem, hogy a különböző reformokkal szemben a német — mintegy hivatalos — felfogást is kifejezze. Így bizonyos megrovásban részesíti azt a törekvést, mely politikai tendenciákat visz az oktatásügybe. Különösen az orosz és francia iskolareformban érezhető ez; Franciaország ugyanis nagy áldozatok árán kivívott, magas politikai állásának egyik támasztékát az iskolában látja. Így a reform politikai céljait szolgálja a francia nép erkölcsi erejének — mely a háború nehéz napjaiban oly imponálóan nyilatkozott meg — fokozottabb kifejtése a lelkiességének, gondolkozásának öntudatosabbá tétele. Egyébként Bérard miniszter a francia iskolarendszer dualisztikus jellegét a reformmal újra határozottabban kifejezte azzal, hogy az egyetemre előkészítő iskolákkal parallel egy más iskolarendszert alkotott, mely a főiskolák keretein kívül a gyakorlati életre készít elő. A népiskolákat az 1923 február 23-i tanterv tulajdonképp még Montaigne és Rousseau alapelveire építi, míg a középiskolai 1923 október 1-i reform a reáliákkal szemben a humanioráknak feltűnően kedvez. (A baccalaureatus megszerzésénél pl. előnyben részesülnek a görögöt tanuló stb.) Bérard reformja a hagyományos francia arisztokratikus klasszicizmus alapján áll és azt akarja kifejezni, hogy a francia nép a római nép örököse és éppúgy világhatalomra van hivatva — vonja le a következtetést a német birodalmi minisztérium.

Az orosz iskolareformban természetesen még inkább előtérbe lép a politikai tendencia. A proletárdiktatúra az oktatást teljesen új szociális, etikai és pedagógiai alapokra építi. Végső cél: a marxista világnézet kiképzése. E bolsevista pedagógia elveit Lunacsarszkij jelöli meg leghatározottabban azzal, hogy a feladat a tudományos, művészeti és emberi értékeknek a tömegek legszélesebb köreire való kiterjesztése, hogy a proletariátus kilépjen

a barbárságból és erejét s a gépet minél inkább ki tudja használni, vagy mint Trockij mondta: produktivitását a maximumra tudja fokozni. A régi nemzeti bourgeois-kultúra helyébe nemzetközi osztálykultúrát akar teremteni. Ezért minden historizmus elvetendő a vallásitanítással együtt. A tanítás központjába az exakt tudományok lépnek. Csak egyféle munkásiskola van fiúk- és lányok részére 8—17 évig. A főiskolára hároméves munkásfakultás készíti elő a tehetségeseket. A főiskolának három fakultása van: mérnöki, orvosi és humanista, ill. technikai, biológiai és szociológiai. Mindenesetre nagy érdeklődéssel várjuk: mire mehet ez a bolsevista pedagógia a maga forradalmi elveivel?

Az 1923. évi október 1-én életbelépett olasz elemi iskolai reformot viszont azzal a váddal illeti könyvünk, hogy a hősök tiszteletére, a vezetőemberek feltétlen elismerésére s az emberi különbségek erős érzésre való nevelés által bizonyos nietzschei antidemokratikus színezetet kap. Az olasz reform egyébként megegyezik az angollal abban, hogy csak kereteket ad, melyeknek kitöltését a tanítókra bizza. A középiskolát az 1923 május 6-i királyi decretum 5 éves gimnáziumra és 3 éves liceumra osztotta. Van ezenkívül 8 éves technikus iskola a gyakorlati kiképzésre és 4 éves természeti-tudományi liceum a 4 középiskola után az egyetem természettudományi és orvosi fakultásaira való előkészítésére.

Az 1918. és 1921. évi angol iskolareform hármas célt szolgál: szellemi értékek nyújtása széles néprétegeknek (szociális vonás), intenzív technikai tanítás (gyakorlati szempont) és az angol nemzeti öntudatnak a demokratikus ethos szerint való kiképzése (nemzeti cél). Belső tartalmát tekintve a reform nem sok újat ad; inkább csak a demokratikus, társas eszmék és polgári erények fokozottabb hangsúlyozása feltűnő.

A háború utáni új szellemiség kifejezőjekép tehát mindenütt útban van az új iskola is. Hogy mikor és miképp alakul ki végleges formája, az attól függ, hová fejlődik és torkollik majd ez az új szellemiség. *Gál János.*

Prof. Dr. H. Weimer: Psychologie der Fehler. N. Klinkhardt, Leipzig, 1925.

Weimer jelen munkája minden egyéb jelentőségén kívül kitűnő példája annak, hogy komplikált műszerek és módszerek nélkül, pusztán pontos pedagógiai megfigyelés és pszichológiai szempontok szerint való rendszerezés útján is gyakorlati és elméleti szempontból egyaránt értékes eredményeket találhatunk. Sajátképeni célja pedig az, hogy megismertette a pedagógussal azokat a hibaforrásokat, melyek magukban az iskolai feladatokban rejlenek s az értelmileg és érzelmileg ép és jó képességű gyermekeket is hibákra vezetik, lehetővé tegye ezen hibaforrások kiküszöbölését vagy hatástalanná tételét; vagy legalább is megóvja a pedagógust attól, hogy ily eredetű hibák kapcsán helytelenül ítélje meg növendékei képességeit vagy szorgalmát.

Az iskolai feladatokban előforduló hibákat a szerző öt genetikai csoportba osztja.

1. Nagyobb gyakorlaton alapuló avagy szokásszerű hibák (*Geläufig-*